

Aan de Raad van de gemeente Midden-Groningen
T.a.v. mevrouw JF.M. Bouwman, griffier
Postbus 75
9600 AB HOOGEZAND

Datum: 28 mei 2021
Kenmerk: 2021.220
Onderwerp: Accountantsverslag controle jaarrekening 2020

Geachte leden van de Raad,

Voor u ligt het accountantsverslag naar aanleiding van de controle van de jaarrekening 2020 van de gemeente Midden-Groningen. Dit verslag vormt samen met de controleverklaring bij de jaarrekening het sluitstuk van onze controleopdracht over 2020.

De controlecyclus over 2020, zowel de interimcontrole in het najaar als de jaarrekeningcontrole in de afgelopen maanden, heeft in belangrijke mate op afstand plaatsgevonden. De COVID-19-pandemie heeft grote invloed op de wijze waarop de samenwerking tussen gemeente en accountant kan en moet worden vormgegeven. Werken op afstand, langere communicatielijnen en contacten via het beeldscherm, zijn kenmerkend voor deze tijd. Dat betekent dat een langere doorlooptijd van de controle een gegeven is. Desondanks zijn we gezamenlijk, gemeentelijke organisatie en accountant, er in geslaagd onze werkzaamheden uit te voeren en af te stemmen.

Wij vinden het persoonlijk contact met onze opdrachtgever belangrijk. Onze opdracht tot controle van de jaarrekening wordt immers verstrekt door de gemeenteraad, met in de gemeente Midden-Groningen de auditcommissie als afvaardiging om dat contact vorm en inhoud te geven. Wij hopen dat het aan het einde van de controlecyclus mogelijk zal zijn om onze bevindingen in een persoonlijk gesprek toe te lichten, maar ook in de contacten met de auditcommissie is tot nu toe gebleken dat alternatieven niet ideaal maar wel degelijk functioneel kunnen zijn.

In dit accountantsverslag gaan wij in op onze bevindingen naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole 2020 zoals die inmiddels bijna is afgerond. Op 13 januari 2021 hebben wij managementletter uitgebracht met daarin onze bevindingen met betrekking tot de processen binnen de gemeente en onze aanbevelingen daarbij. Op 2 februari 2021 hebben wij de bevindingen uit de interimcontrole toegelicht in de auditcommissie.

Het accountantsverslag bevat vooral de controlebevindingen over de gegevens zoals die in de jaarrekening zijn opgenomen, uw vermogenspositie en de geconstateerde controleverschillen. Daarnaast rapporteren wij over een aantal voor accountants verplichte onderwerpen, die ook voor u van belang kunnen zijn.

Onze rapportage bestaat uit de volgende onderdelen:
Deel 1: De gemeente Midden-Groningen en COVID-19
Deel 2: Samenvatting van onze controle
Deel 3: Kwaliteit van de interne beheersing
Deel 4: Bevindingen naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole
Deel 5: Verplichte rapportage onderdelen
Bijlage Verplichte Rapportage inzake SiSa

Wij hebben dit accountantsverslag besproken met de organisatie en zijn uiteraard graag bereid om het verslag te bespreken met en toe te lichten aan de auditcommissie.

Tot slot van deze inleiding maken wij u attent op een aantal formele aspecten rondom de bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken.

De bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken bestaat uit de volgende stappen: het college van Burgemeester en Wethouders behandelt in de betreffende vergadering de jaarstukken, met inbegrip van de jaarrekening, stelt de jaarstukken daarmee vervolgens op. Op dat moment ontstaan formeel de jaarstukken.

De gemeenteraad behandelt vervolgens de jaarstukken en stelt deze vast. Mochten in de periode tot de vaststelling van de jaarrekening omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarrekening noodzakelijk maken, dan moet een dergelijke aanpassing nog worden gemaakt. Dat geldt ook in geval de jaarrekening om andere redenen gewijzigd wordt alvorens tot vaststelling wordt overgegaan. Wij verzoeken de gemeente in deze gevallen met ons in contact te treden om gezamenlijk de noodzakelijke vervolgstappen met u te bespreken.

OPENBAARMAKING

Bij de jaarstukken hoort de controleverklaring die zal worden gedateerd op 1 juli 2021. Wij voorzien één exemplaar van de controleverklaring van een originele handtekening. Dit exemplaar is ten behoeve van uw eigen archief en mag niet worden gepubliceerd. Het andere exemplaar van de controleverklaring is voorzien van de naam van onze accountantspraktijk en de naam van de accountant, echter zonder persoonlijke handtekening. Deze mag openbaar gemaakt worden.

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat het afschrift van onze controleverklaring zonder persoonlijke handtekening, openbaar wordt gemaakt in de jaarrekening, mits de opgemaakte jaarrekening ongewijzigd blijft.

Openbaarmaking van de controleverklaring is slechts toegestaan tezamen met de volledige jaarstukken. Indien u deze jaarstukken en de controleverklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat de jaarstukken in zijn geheel goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarstukken in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat ("u verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening").

Dit accountantsverslag brengen wij uit in een versie met en zonder handtekening. De versie zonder handtekening kan in het kader van de bestuurlijke behandeling worden verspreid. De versie met handtekening is alleen bestemd voor uw archief. Verspreiding daarvan is niet toegestaan.

1. DE GEMEENTE MIDDEN-GRONINGEN EN COVID-19

In de loop van de controle over het boekjaar 2019, in maart van 2020, ging Nederland op slot. Een belangrijk deel van het openbare leven kwam stil te liggen. Hoewel de eerste golf in het noorden relatief mild verliep en sommigen de verwachting koesterden dat de coronapandemie van korte duur zou zijn, weten we inmiddels beter.

De tweede lockdown duurt inmiddels langer dan de eerste en de effecten voor mens en maatschappij zijn groot. De kerntaken van de gemeente Midden-Groningen worden in wisselende mate geraakt door de pandemie en de lockdown. Er zijn effecten op zowel de lasten (deels in de vorm van het achterblijven/wegvallen, deels in de vorm van nieuwe lasten) als op de baten. Begrijpelijk daarom dat in de jaarstukken op verschillende plaatsen wordt gerefereerd aan de pandemie om de Raad inzicht te geven in de gevolgen. Wel missen we iets van “Corona in een oogopslag”, een soort van samenvatting van de effecten op de gemeentelijke exploitatie enerzijds en de compensatie door het Rijk anderzijds.

Zowel op grond van nationale regelgeving als eigen keuzes zijn er steunmaatregelen doorgevoerd voor ondernemers en instellingen in de gemeente. De wijze waarop de gemeente in contact staat met de stakeholders is anders dan onder normale omstandigheden. Werken op afstand werd ook in de gemeentelijke organisatie de norm en is dat nog steeds. Dat geldt ook voor de contacten met de accountant. Daarbij hebben we ondervonden dat de communicatielijnen daardoor soms langer worden. Dat geldt zowel bij u in huis, als in de uitwisseling van informatie tussen uw medewerkers en onze organisatie. En natuurlijk is het dan soms lastig om op afstand elkaar op dezelfde wijze te begrijpen als bij contacten in persoon. Maar daar zijn we met elkaar toch goed in geslaagd.

De steunmaatregelen voor 2020 en 2021 zorgen voor veel extra werk in het opzetten en uitvoeren ervan. Dit vraagt ook afstemming met uw maatschappelijke partners zoals medeoverheden, zorginstellingen en culturele instellingen. Enkele steunregelingen komen onder meer terug in de SiSa-bijlage.

Daar waar bij veel bedrijven en instellingen COVID-19 inmiddels voor financiële problemen heeft gezorgd, of naar verwachting zal zorgen, is het risico op discontinuïteit bij u niet aanwezig. U bent op grond van de rechtsvorm immers verzekerd van uw financiering, omdat het Rijk de facto garant staat voor eventuele tekorten. Ook de ontwikkelingen ten aanzien van de pandemie hebben als gevolg van het vorenstaande geen effect op uw continuïteit of de activiteiten die u uitvoert.

Wij tekenen daarbij wel aan dat de pandemie in het algemeen, en de economische en sociale schade in het bijzonder, er voor kan zorgen dat het maatschappelijk herstel nog jaren duurt. Het is daarom logisch dat de gemeente aandacht heeft voor de zorgen van de inwoners en ondernemers de gemeente. Maar er is meer dan alleen Covid-19. Wij onderschrijven daarom de constatering van de gemeente in de Inleiding van het jaarverslag dat 2020 de geschiedenisboeken zal ingaan als coronajaar, maar dat er veel meer ontwikkelingen zijn geweest die aandacht verdienen in de terugblik op het afgesloten jaar.

Zo heeft de gemeente Midden-Groningen ook te maken met de gevolgen van de gas- en zoutwinning. De versterkingsopgave en de zorg voor de veiligheid zijn complexe taken van ongekende omvang, waar gezien de maatschappelijke impact veel aandacht voor is. Vanuit het Nationaal Programma Groningen en andere plannen van aanpak zijn en komen middelen beschikbaar voor tal van maatregelen. Om daar voor uw raad meer compact inzicht in te bieden is in de programmaverantwoording een afzonderlijk programma Gevolgen Gas- en zoutwinning ingesteld.

2. SAMENVATTING VAN ONZE CONTROLE

Onderwerp	Bevindingen
Ons oordeel over de jaarrekening	<p>Wij verstrekken bij de jaarrekening 2020 van de gemeente Midden-Groningen een goedkeurend oordeel met betrekking tot de getrouwheid van de door het college van Burgemeester & Wethouders opgestelde jaarrekening.</p> <p>Dit oordeel betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de omvang en de samenstelling van de baten en lasten over 2020 alsmede van de activa en passiva per 31 december 2020.</p> <p>Voorts verstrekken wij een goedkeurend oordeel over het aspect rechtmatigheid. Dit oordeel houdt in dat de baten, lasten en balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.</p>
Verslaggeving en WNT	<p>Wij hebben vastgesteld dat de jaarrekening overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is opgesteld. Tevens is voldaan aan de voorschriften van de WNT zoals opgenomen in het controleprotocol WNT. Wij hebben voorts geconcludeerd dat het jaarverslag en de overige informatie die in de jaarstukken is opgenomen, voldoen aan de eisen van het BBV en in materiele zin verenigbaar zijn met de informatie in de jaarrekening en de door ons verkregen controle-informatie.</p>
SiSa-bijlage	<p>Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd met inachtneming van de Nota Verwachtingen Accountantscontrole die hierover regels bevat.</p> <p>Wij hebben bij de voor u van toepassing zijnde specifieke uitkeringen geen fouten of onzekerheden geconstateerd die de rapporteringstoleranties voor SiSa overschrijden.</p>
Geïdentificeerde en niet gecorrigeerde controleverschillen	<p>In deel 4 en 5 gaan we in op de geconstateerde controleverschillen die niet in de jaarstukken zijn gecorrigeerd. Het totaalbedrag aan controleverschillen voor getrouwheid en rechtmatigheid blijft binnen de daarvoor geldende tolerantie van 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves voor fouten en 3% voor onzekerheden.</p> <p>De constatering hebben voornamelijk betrekking op aanbestedingsfouten en enkele onzekerheden in het sociaal domein.</p>
Geautomatiseerde gegevensverwerking en dataveiligheid	<p>In overeenstemming met artikel 2:393 van het Burgerlijk Wetboek delen wij u mee dat er naar aanleiding van de controle van de jaarrekening geen materiële bevindingen betreffende de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn op te merken.</p> <p>Inzake de AVG voldoet de gemeente Midden-Groningen ruimschoots aan de eisen waaraan de Autoriteit Persoonsgegevens toetst.</p>

Onderwerp	Bevindingen
Belangrijke schattingen in de jaarrekening	<p>Om de jaarrekening te kunnen opstellen is het voor het college van B&W noodzakelijk om schattingen te maken en oordelen te verwerken over toekomstige gebeurtenissen.</p> <p>Inherent aan het maken van schattingen is dat de uiteindelijke uitkomsten kunnen afwijken. Belangrijke schattingen die in de jaarrekening van de gemeente Midden-Groningen zijn opgenomen hebben betrekking op de waardering van vaste activa, de waardering van gronden, de voorzieningen en de inschatting van de omvang van kortlopende verplichtingen. Wij aanvaarden uw methoden om tot deze schattingen te komen.</p>
Signalen van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik	<p>Tijdens de controle hebben we op diverse momenten met alle voor ons relevante geledingen in de organisatie van gedachten gewisseld over eventuele fraudegevallen, fraudesignalen en de kwaliteit van de interne beheersing op dit onderwerp.</p> <p>Wij hebben tijdens de controle geen aanwijzingen verkregen van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik binnen de gemeente Midden-Groningen. Het college van B&W heeft aan ons bevestigd dat in de organisatie dergelijke gevallen niet gemeld zijn.</p>
Resultaat 2020 en vermogenspositie	<p>De gemeente Midden-Groningen heeft over 2020 een positief resultaat behaald van € 2,4 miljoen.</p> <p>Over 2020 kent de gemeente Midden-Groningen een totaalbedrag aan gerealiseerde lasten van € 225,5 miljoen en € 223,3 miljoen aan gerealiseerde baten voor mutatie reserves. Het negatieve saldo van € 2,2 miljoen dat hieruit voortvloeit, is het verschil in de vermogenspositie tussen 31 december 2019 en 31 december 2020. Het vermogen van de gemeente Midden-Groningen is in 2020 dus afgenomen en bedraagt ultimo 2020 € 25,1 miljoen.</p> <p>U heeft vooraf goedgekeurd dat bedragen aan de reserves onttrokken en toegevoegd mochten worden en per saldo is er € 4,6 miljoen onttrokken. In totaal komt het positieve resultaat dan uit op € 2,4 miljoen.</p> <p>Uw algemene reserve van € 6,6 miljoen is ten opzichte van een balanstotaal van ruim € 241 miljoen en een totaal aan lasten van € 225,5 miljoen zoals bekend een magere buffer.</p>
Kwaliteit van de interne beheersing	<p>Wij hebben tijdens de controle geen significante gebreken in de administratieve organisatie of interne beheersing aangetroffen die relevant zijn om te komen tot een oordeel omtrent de jaarrekening als geheel.</p>

3. KWALITEIT VAN DE INTERNE BEHEERSING

In onze managementletter van 13 januari 2021 hebben we onze bevindingen en aanbevelingen naar aanleiding van de interimcontrole opgenomen. De hoofdlijn van onze bevindingen bij de interimcontrole was dat de organisatie hard werkt aan het rolzuiver invullen van het “three lines of defence-model”. Identificeren van risico’s die het realiseren van de doelstellingen kunnen bedreigen, het nemen van beheersingsmaatregelen om deze risico’s af te dekken, dan wel eventuele fouten zo vroeg mogelijk te signaleren, kwaliteitscontroles in de processen en verbijzonderde interne controle over de processen heen zijn de steunpilaren van dit model. Volledige realisatie kost drie tot vijf jaar en uw gemeente is goed onderweg.

Aandachtspunten uit deze managementletter waren de effecten van COVID-19 op de procesgang in de organisatie, het zichtbaar documenteren van de toets op de prestatielevring bij inkopen en subsidieverstrekking, alsmede het naleven van de Europese Aanbestedingsregels. Tevens hebben we gewezen op het belang van het zichtbaar identificeren van cliënten inzake de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo), ook als vanwege Corona de contacten met de cliënten anders verlopen.

We hebben daarnaast aandacht besteed aan de rechtmatigheidsverantwoording zoals die vermoedelijk vanaf 2021 gaat gelden. Het wetgevingsproces is nog gaande. De organisatie houdt de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten en om die reden zien we nu geen aanleiding daar nader op in te gaan. Uitvloeisel van de rechtmatigheidsverantwoording is dat de organisatie werkt aan het aanscherpen van de verantwoordelijkheid van de afdelingen voor het rechtmatig handelen en het afleggen van verantwoording daarover. Er is inmiddels een raadsvoorstel opgesteld waaruit blijkt dat de gemeente er klaar voor is.

Onze interimcontrole voeren we uit om een beeld te krijgen van de, voor de accountantscontrole relevante processen en de daarin opgenomen interne beheersmaatregelen. We doen geen uitspraken over de effectiviteit van dit stelsel anders dan voor het doen van de controle van de jaarrekening. Wij concluderen dat uw interne beheersingsmodel met meerdere controlestappen in de werkprocessen zelf en binnen de eenheden over processen heen en een verbijzonderde controlefunctie, bijdraagt aan een betrouwbare procesgang en betrouwbare informatievoorziening mogelijk maakt.

De jaarrekeningcontrole heeft die hoofdconclusie onveranderd gelaten. In de hoofdstukken hierna melden we de bevindingen en aandachtspunten die voortvloeien uit de waarnemingen tijdens de jaarrekeningcontrole.

4. BEVINDINGEN NAAR AANLEIDING VAN DE JAARREKENINGCONTROLE

4.1 Inleiding

Dit gedeelte van het verslag gaat over de bevindingen die we ten tijde van de controle op de jaarrekening hebben geconstateerd. Ook gaan we in op het vermogen en het resultaat over 2020.

4.2 Het sociaal domein: blijft grote kostenpost voor gemeenten

Bij alle gemeenten in Nederland vormen de verschillende onderdelen van het sociaal domein, Jeugdwet, Participatiewet en Wmo, een belangrijk deel van de begroting. Bovendien is de afgelopen jaren gebleken dat het voor gemeenten lastig is om goed grip te krijgen op de kosten binnen het sociaal domein.

De trend was dat de kosten van jaar tot jaar toenamen, ten opzichte van een ontoereikend niveau van rijksvergoeding, waardoor per saldo gemeenten er ten koste van andere zaken eigen geld in hebben moeten steken. Ondanks diverse tijdelijke aanvullingen door het rijk is die situatie nog steeds bij veel gemeenten aan de orde.

De gemeente Midden-Groningen heeft op dit terrein zeker niet stil gezeten. Vanaf 2019 is er ingezet op een analyse van de groep cliënten die de grootste afnemers van zorg zijn. Er is gezorgd voor verbetering van de sturing en de grip op de kostenontwikkeling door een betere informatiepositie en betere monitoring en op zowel klant als leveranciersniveau. En niet te vergeten is er in 2020 het nodige gedaan om ook in de nieuwe Corona-realiteit de cliënten zo goed mogelijk van dienst te kunnen zijn, waarbij de contacten onvermijdelijk anders hebben moeten verlopen dan zonder aangepaste werkwijzen onder Covid. Voor 2020 resulteert dat erin, dat zowel de lasten voor de Wmo als voor de jeugdzorg lager zijn dan begroot. Goed nieuws voor gemeenten is het feit dat de VNG een arbitragezaak tegen het Rijk, waarin extra geld voor de jeugdzorg werd geëist, heeft gewonnen. Wat dat betekent voor Midden-Groningen zal nog moeten blijken.

Als gevolg van de Coronapandemie is er in de vorm van de Tijdelijke Ondersteuningsmaatregel Zelfstandige Ondernemers (TOZO) in 2020 nog een regeling bijgekomen.

Zoals bekend is uw gemeente voor wat betreft verantwoordings- en controleinformatie mede afhankelijk van de verschillende ketenpartners in het sociaal domein, variërend van de SVB inzake de persoonsgebonden budgetten, CAK inzake de eigen bijdragen, RIGG inzake de uitvoering van de jeugdzorg, tot aan de individuele zorgaanbieders in met name de Wmo (productieverantwoordingen al dan niet voorzien van controleverklaringen).

4.2.1 Jeugdwet en Wmo: controleverklaring met beperking bij de SVB

Ten aanzien van de uitvoering van de PGB's in zowel de jeugdzorg als de Wmo zijn gemeenten zoals bekend aangewezen op de gedwongen winkelnering bij de SVB. Evenals voorgaande jaren zijn de PGB-verantwoordingen voor de beide wetten onderzocht door de accountantsdienst van de SVB. Over 2020 zijn deze beide verantwoordingen voorzien van een controleverklaring met beperking.

Echter, de SVB doet geen onderzoek naar de vraag of de zorgprestaties waarvoor de PGB's beschikbaar worden gesteld ook feitelijk zijn geleverd. Daartoe staan gemeenten voor de keuze om dit al dan niet zelf in te vullen.

De gemeente Midden-Groningen heeft zelf onderzoek gedaan naar de prestatielevering inzake de PGB's. Daarom hoeven we alleen de door de SVB gemelde projectie van de meest waarschijnlijke fout in onze afwegingen te betrekken. Het betreft € 25.000 voor de jeugdzorg en € 20.000 voor de Wmo. Beide bedragen blijven beneden de rapporteringstolerantie (€ 116.000), daarom nemen we ze niet mee in de tabel in hoofdstuk 5.3.

Wij hebben de uitkomsten van dit onderzoek beoordeeld en komen met de gemeente tot de conclusie dat er geen signalen zijn dat de betreffende prestaties niet zouden zijn geleverd. Er heeft in het onderzoek echter geen toets plaatsgevonden op de prestatielevering voor de PGB's verstrekt via gecertificeerde instellingen. Daarom moeten we deze jaarlast van € 137.000 wel meewegen als onzeker.

4.2.2 CAK: uitvoeringsproblemen wegen niet door in oordeel bij gemeenten

Met ingang van 2020 zijn niet meer de zorgaanbieders, maar gemeenten zelf verantwoordelijk voor de aanmelding van cliënten bij CAK. Wij hebben al in onze managementletter gemeld dat er aan de kant CAK technische aanloopp problemen zijn geweest die in de loop van 2020 zijn opgelost. Gevolg was wel de aanmelding pas rond september goed op gang kon komen.

Systeemtechnisch zijn gemeenten alleen verantwoordelijk voor het aanmelden van cliënten, de berekening van de hoogte van de bijdrage en de invordering ervan zijn de verantwoordelijkheid van CAK, waarbij de gemeente geen inzicht heeft in de wijze waarop dit gebeurt. Om die reden is in de Kadernota rechtmatigheid aangegeven dat de juistheid en de volledigheid van de eigen bijdrage niet vallen onder de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole door ons als accountant van uw gemeente.

We hebben in de controle geen signalen gekregen dat er cliënten niet zijn aangemeld.

4.2.3 Jeugdwet: uitvoering via RIGG

De gemeenten in de provincie Groningen werken voor de inkoop van maatwerkvoorzieningen in de jeugdzorg samen in de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG). De RIGG legt verantwoording af over de uitvoering van haar taken in een afzonderlijke kosten verantwoording aan de aangesloten gemeenten. Deze verantwoording wordt gecontroleerd en voorzien van een oordeel van een accountant. Wij gaan er van uit dat de aansluiting bij RIGG inhoudt dat het college impliciet het Protocol verantwoording en controle jeugdhulp 2020 en de regeling voor continuïteitsbijdragen / meerkosten interpreteert als beleid van de gemeente Midden-Groningen.

Net als ten aanzien van de Wmo die u in eigen beheer uitvoert, blijkt ook jaarlijks bij RIGG dat er sprake is van verschillen tussen de productieverantwoordingen door de zorgaanbieders en de eigen administratie. Ook komt het voor dat de accountant van zorgaanbieders niet tot een goedkeurend oordeel komt. Deze informatie komt naar voren in de rapportage van de accountant van RIGG.

Wij wegen deze bevindingen, zijnde onzekerheden tot een bedrag van € 475.000 in onze evaluatie in hoofdstuk 5.3.

4.2.4 Wmo: uitvoering onder verantwoordelijkheid van de gemeente

Gemeenten werken samen met tal van partijen die zorgproducten leveren aan cliënten die door de gemeente daartoe worden geïndiceerd (Wmo). In dit verband zijn door middel van aanbestedingen de betreffende zorgaanbieders door of namens de gemeente gecontracteerd. Onderdeel van de afspraken is, dat de zorgaanbieders zich naar de gemeente toe verantwoorden over de geleverde zorgprestaties door middel van een productieverantwoording, waarbij boven afgesproken grensbedragen een controleverklaring van de accountant van de zorgaanbieder vereist is.

De gemeente Midden-Groningen heeft de productieverantwoordingen verzameld, geanalyseerd en kennisgenomen van de strekking van de controleverklaringen. De aldus beschikbaar gekomen informatie is afgestemd met de informatie in de eigen gemeentelijke administratie (cliëntadministratie respectievelijk financiële administratie), gesprekssignalen vanuit de sociale teams, de klachtenregistratie en dergelijke.

Vervolgens heeft de gemeente samengevat welke informatie er ontbreekt, dan wel in welke gevallen er tegenstrijdigheden overblijven tussen de informatie die vanuit de verschillende bronnen beschikbaar is gekomen, bijvoorbeeld afwijkingen tussen de productieverantwoording van de zorgaanbieder en de eigen gemeentelijke administratie.

Wij hebben deze analyses bestudeerd en met de gemeente besproken en komen op grond daarvan tot de conclusie dat er inzake de bestedingen op grond van de Wmo geen sprake is van een bedrag aan onzekerheden boven onze rapporteringstolerantie. U ziet derhalve ook geen weging in onze foutenevaluatie in hoofdstuk 5.3. De inspanningen van uw gemeente zijn daarmee duidelijk zichtbaar en hebben geleid tot dit positieve resultaat.

4.2.5 Participatiewet: geen bevindingen

Onze controlewerkzaamheden ten aanzien van de uitvoering van de Participatiewet brengen geen fouten en onzekerheden naar voren. Noch ten aanzien van de dossiercontroles, noch ten aanzien van de baten, lasten en balansmutaties zijn er zaken geconstateerd die in dit verslag onder uw aandacht moeten worden gebracht.

4.2.6 TOZO: nieuwe maatregel ter ondersteuning van zelfstandigen

Als reactie op de Coronapandemie zijn diverse steunmaatregelen ingesteld door het rijk dan wel de gemeente zelf. De TOZO is bedoeld ter compensatie van zelfstandige ondernemers en wordt in opdracht van het rijk uitgevoerd door de gemeenten.

Daarbij is aanvankelijk “aan de voorkant” alle aandacht gericht op het zo snel mogelijk bieden van ondersteuning aan de betrokken zelfstandigen. Gemeenten konden daardoor in hun procesinrichting niet direct rekening houden met door het rijk verstrekte voorschriften. Want, vervolgens is nadat de uitvoering al volop in gang was, steeds meer aandacht gekomen voor aspecten als voorwaarden om in aanmerking te (blijven) komen voor deze steun en het proces van verantwoording en controle. Uiteindelijk heeft het rijk besloten om de TOZO-middelen aan de gemeenten te verstrekken in de vorm van een specifieke uitkering die door middel van de SISA-bijlage moet worden verantwoord.

In de nota verwachtingen accountantscontrole, die in de uiteindelijk definitieve vorm is gepubliceerd in het voorjaar van 2021 is het controlekader voor deze regeling opgenomen. Belangrijke eis aan gemeenten is dat de signalen van het landelijke Inlichtingenbureau over mogelijke fouten/fraude bij de ontvangers van de bijdrage, door gemeenten serieus worden onderzocht. Dat kan, mede als gevolg van het de hoeveelheid signalen enerzijds en het laat bekend worden van de eisen anderzijds, niet geheel zijn beslag krijgen voor het afronden van de gemeentelijke jaarrekening, zodat ook de komende jaren de gemeente nog volop aan de slag zal zijn met de opvolging van deze signalen.

De gemeente Midden-Groningen heeft de werkzaamheden inzake de TOZO zelf uitgevoerd. Wij hebben geconstateerd dat de gemeente in opzet adequate procedures heeft ingericht voor wat betreft het toekennen van de uitkeringen en het opvolgen van -signalen van het Inlichtingenbureau. Deze procedures worden conform het controleplan uitgevoerd. Belangrijk om te benadrukken is dat de gemeente voldoende aandacht blijft houden voor het rechtmatig verstrekken van de TOZO-uitkeringen en dat er voldoende opvolging blijft omtrent de IB signalen.

De verstrekte TOZO-kapitaalverstrekkingen worden door de gemeente als financieel vast actief verwerkt op de balans. Deze kapitaalverstrekkingen zijn terugvorderbaar en zijn daarom geactiveerd onder de financiële vaste activa. Tevens dient een belangrijk deel terugbetaald te worden aan het rijk. De BBZ-leningen daarentegen staan onder de uitzettingen, dus kortlopende vorderingen. Ook deze horen naar hun aard onder de financiële vaste activa. Omdat het hier een presentatiefout betreft, zonder effecten op vermogen en resultaat, volstaan daarom met de melding in dit verslag en de benoeming van deze afwijking als “pm” in de foutenevaluatie van hoofdstuk 5.3.

4.2.7 Uitbetaalde coronasteun op basis van finale kwijting

Vanwege de Coronapandemie zijn er maatregelen genomen om zorgaanbieders te compenseren en te faciliteren in de vorm van continuïteitsbijdragen en coronasteun. Er is gebruik gemaakt van de mogelijkheid van finale kwijting, waardoor er geen sprake is van verantwoording achteraf.

4.3 Balanswaardering gronden: boekwaarde loopt terug

De balanswaarde ultimo 2020 van de gronden in exploitatie bedraagt € 6,3 miljoen. Dat is € 2,6 miljoen lager dan de balanswaarde ultimo 2019 (€ 8,9 miljoen). Deze balanswaarde van € 6,3 miljoen komt neer op 2,6% van het balanstotaal (ruim € 240 miljoen), ook procentueel een daling ten opzichte van 2019 (3,9%). Het betreft zowel gronden die zijn bestemd voor woningbouw, als gronden bestemd voor bedrijven.

De belangrijkste onderdelen in de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie betreffen conform voorgaande jaren de woningbouwlocaties IJsbaan Sappemeer (balanswaarde ultimo 2020 € 1,9 miljoen) en Verlengde Veenlaan Slochteren (balanswaarde € 1,6 miljoen) alsmede het bedrijventerrein Rengerslaan (balanswaarde € 4,0 miljoen). De overige complexen hebben een negatieve boekwaarde (meer verkoopopbrengsten dan gemaakte kosten).

Ten aanzien van de locatie IJsbaan wordt per saldo een verlies verwacht van € 3,9 miljoen. Dit verlies is volledig voorzien. Er zijn in 2020 meerdere kavels verkocht en ook voor 2021 zijn er diverse opties vergeven. Wij hebben vanuit dit verkooptempo en de onderliggende actualisatie van de voorziening geen signalen dat de voorziening niet toereikend is.

Ten aanzien van de Verlengde Veenlaan geldt ook dat het verwachte verlies is voorzien. Er zijn in 2020 geen verkopen geweest omdat eerst een gedragen beeldkwaliteitsplan moest worden opgesteld. De verkopen starten in 2021.

Op Rengerspark speelt de verkoop aan McDonalds en zijn voorts meerdere opties verstrekt. Wat Corona betekent voor het tot uitvoering brengen van de koop van deze kavels onder optie moet blijken in 2021. Er wordt op dit complex een winst verwacht van in totaal ruim € 3 miljoen (contante waarde).

Wij hebben de waardering van de gronden beoordeeld en hebben geconstateerd dat de gemeente Midden-Groningen de voorgeschreven methode van winstneming (Percentage of Completion ofwel POC) wordt toepast. Daarnaast hebben de overige toegepaste parameters in de grondexploitatie zoals indexatie en rentevoet beoordeeld. Omtrent de opgestelde actualisaties hebben wij geen bevindingen.

Tot slot hebben we geconstateerd dat onder de bouwgronden in exploitatie een tweetal gronden zijn verantwoord, waar geen exploitatieopzet aan ten grondslag ligt. De boekwaarde van deze gronden (zijnde schiereiland Foxhol en Winkelpark) bedraagt € 280.000 en nemen we vanwege de foutieve presentatie als “pm” mee in de foutenevaluatie van hoofdstuk 5.3.

4.4 Naleving aanbestedingsregels: minder onrechtmatigheden geconstateerd

De gemeente Midden-Groningen is als overheidsorganisatie gebonden aan de regels voor Europees aanbesteden. Om hieraan te voldoen is een inkoopbeleid vastgesteld en zijn diverse procedures ontwikkeld. Elk jaar wordt een analyse gemaakt van contracten en opdrachten die niet aan deze eisen en de procedures voldoen.

In onze managementletter hebben wij aangegeven dat de gemeente Midden-Groningen in het inkoopproces maatregelen heeft genomen die moeten borgen dat voorgenomen transacties volgens de juiste procedure worden uitgevoerd en dat er Europees wordt aanbesteed als dat gezien de aard en omvang van de voorgenomen transactie is voorgeschreven. Het inherente risico blijft dat onder andere door “stapeling” van transacties of het “vergeten” van het inschakelen van de inkoopdeskundigheid, het zou kunnen gebeuren dat de aanbestedingsregels toch worden overschreden. Het is en blijft complexe materie en het is niet voor niks dat dit onderwerp in veel accountantsrapporten bij decentrale overheden naar voren komt.

Als sluitstuk van alle maatregelen maakt de gemeente periodiek een spend analyse om zichtbaar te maken of er transacties ten onrechte niet zijn aanbesteed. Het doel van deze analyses is tweeledig, namelijk het toetsen of er in alle gevallen volgens de aanbestedingsregels is gehandeld enerzijds, en een leereffect naar de toekomst toe anderzijds. Op basis van de spend analyse over het eerste half jaar constateerden wij enkele rechtmatigheidsfouten.

Inmiddels hebben wij kennis genomen van de spend analyse van de gemeente over geheel 2020. Op basis daarvan komen wij tot de conclusie dat er sprake is van aanbestedingsfouten tot een totaal bedrag van € 1.391.000. Dit bedrag nemen wij mee als rechtmatigheidsfout in hoofdstuk 5.3 van dit verslag. Het bedrag is ten opzichte van 2019 (€ 2,2 miljoen) fors gedaald.

4.5 Subsidies: vaststellingsproces onderweg, coulance toegepast

Ten aanzien van gesubsidieerde instellingen is 2020 te beschouwen als een bijzonder jaar als gevolg van de Coronapandemie. De maatregelen van de overheid, inclusief de twee lockdowns in het boekjaar hebben er toe geleid dat veel instellingen de activiteiten niet, in mindere mate of anders, of hebben kunnen/moeten uitvoeren. Vanuit maatschappelijk belang wordt hier door de centrale en decentrale overheden in Nederland coulant mee omgegaan.

Ook Midden-Groningen is coulant in de vaststelling van de subsidies over 2020, daar is de Raad op verschillende momenten over geïnformeerd.

Wij hebben ten aanzien van de subsidievaststelling geen bevindingen, behoudens de constatering dat uiteraard nog niet alle subsidies op het moment van het opmaken van de gemeentelijke jaarstukken al konden worden vastgesteld. Er zijn geen signalen die duiden op substantiële kortingen op subsidies. Wel hebben we geconstateerd dat de gemeente niet een gestructureerd beeld heeft van haar verleende en nog vast te stellen subsidies (ook over voorgaande jaren). Hoewel de verwachting is dat dit niet zal leiden tot materiële afwijkingen, adviseren wij u dit proces scherper in te richten.

4.6 Voorzieningen

U heeft in uw jaarrekening diverse voorzieningen getroffen, zoals voorzieningen ter afdekking van verwachte verliezen of risico's, voorzieningen ter egalisatie van kosten op basis van beheerplannen en voorzieningen voor middelen van derden.

Onderdeel van uw risicovoorzieningen betreft de voorziening dubieuze debiteuren van ongeveer € 3,6 miljoen, die als vermindering aan de activazijde van de balans wordt gepresenteerd. Het BBV schrijft voor de bepaling van deze voorziening een individuele benadering voor. Uw organisatie heeft de inbaarheid van de vorderingen echter beoordeeld op basis van ervaringscijfers uit het verleden. Deze ervaringscijfers zijn daarbij niet onderbouwd met (recente) documentatie. Het niet geheel toepassen van de juiste schattingsmethode zal niet leiden tot een materieel schattingsverschil, daarom volstaan wij alleen met vermelding in dit verslag. Wel adviseren wij u de voorziening dubieuze debiteuren bij de jaarrekening 2021 opnieuw te beoordelen en beter te documenteren. Aan de creditzijde van de balans heeft u onder de risicovoorzieningen ook een voorziening vervanging meubilair gymlokalen getroffen. Wij willen u erop attenderen dat de grondslag voor het treffen van deze voorziening voor vervangingsinvesteringen ontbreekt. De omvang van de voorziening van € 57.000 valt onder onze rapporteringstolerantie, waardoor u dit verschil niet terugziet in onze foutenevaluatie in hoofdstuk 5.3.

Eén van de voorzieningen die u heeft getroffen op basis van door de Raad vastgestelde beheerplannen betreft de voorziening onderhoud gebouwen. Samen met uw organisatie zijn we tot de conclusie gekomen dat de voorziening initieel te hoog was verantwoord. Dit heeft geresulteerd in een verlaging van de dotatie aan deze voorziening in boekjaar 2020. Daarmee is de voorziening in de jaarrekening bedrijfseconomisch juist gewaardeerd. Tot slot willen we u attenderen op de voorziening voor middelen van derden, zijnde de voorziening groot onderhoud graven. Deze voorziening vloeit voort uit de afkoop van grafrechten. De ontvangen afkoopbedragen worden opgenomen in deze voorziening, waarna jaarlijks een deel van dit bedrag vrijvalt ten gunste van de exploitatie. Op deze wijze wordt invulling gegeven aan het matchingprincipe, door de inkomsten toe te rekenen aan de periode waarop zij betrekking hebben. Over de afgelopen twee boekjaren is in de verantwoording door uw gemeente de vrijval gelijk aan de dotatie. Herrekening van de voorziening leidt niet tot een verschil boven onze rapporteringstolerantie. Wel adviseren we u de systematiek bij de jaarrekening 2021 aan te passen en de werkelijke lasten uit de voorziening te dekken.

4.7 Volledigheid opbrengstverantwoording en opgenomen vorderingen

Het borgen van de volledigheid van de diverse opbrengsten binnen gemeenten blijft de nodige aandacht vragen. Door uw 'three lines of defence' model met beheersmaatregelen en (interne) controles over de processen heen, heeft u hier in grote mate grip op. Er zijn echter nog wel enkele aandachtspunten.

Deze aandachtspunten zitten in specifieke processen, maar ook op de categorie overige opbrengsten. Zo hebben we geconstateerd dat, hoewel wel benoemd in het jaarverslag, een afrekening van € 124.000 over 2020 inzake een aantal schoolgebouwen niet is verwerkt in de jaarrekening. Dit bedrag nemen wij mee als verschil in hoofdstuk 5.3 van dit verslag.

De overige aandachtspunten leiden niet tot een weging in onze foutenevaluatie, maar willen we u wel op attenderen.

U heeft diverse belastingen, heffingen en leges. Eén van deze heffingen betreft de variabele afvalstoffenheffing. We hebben geconstateerd dat er een aansluitingsverschil bestaat tussen de registratie van de ledigingen en de opbrengst verantwoord in de jaarrekening. Dit verschil valt onder onze rapporteringstolerantie, waardoor u deze niet terugziet in onze foutenevaluatie in hoofdstuk 5.3. Wel vragen wij u aandacht voor dit onderwerp.

Eén van de leges die u hebt betreffen de leges omgevingsvergunningen. De beoordeling van de aanvragen heeft u volledig uitbesteed aan de Gemeenschappelijke Regeling ODG. U ontvangt van hen periodiek inhoudelijke rapportages, maar een koppeling naar een financiële verantwoording ontbreekt en lijkt ook niet mogelijk doordat u de leges zelf int. U steunt in de beoordeling van de aanvraag dus op de expertise van de ODG. Daarnaast heeft u aanvullende analyses gemaakt op de aanvragen die binnen komen bij de gemeente en waar geen opbrengst voor is verantwoord. Op basis hiervan zien wij geen aanleiding dat de opbrengsten uit omgevingsvergunningen niet volledig zijn verantwoord.

Vanuit de controle op de verhuuropbrengsten is gebleken dat aan de verstuurde nota's niet overal een contract aan ten grondslag ligt. Hoewel de verstuurde nota's terecht lijken, adviseren wij u wel dergelijke contracten op te stellen. Daarmee voorkomt u conflicten over de te betalen huur en heeft u ook een basis voor een analyse op de volledige facturering.

In de managementletter hebben we u reeds gewezen op de leemtes in de opbrengstverantwoording voor het werkbedrijf BWRI. De analyse bij de jaarrekeningcontrole op de opbrengstverantwoording inzake detachering heeft geleid tot een aantal bevindingen. De gekwantificeerde onzekerheid inzake de opbrengstverantwoording valt echter onder onze rapporteringstolerantie, waardoor u ook dit niet terugziet in onze foutenevaluatie.

Tot slot heeft u onder de overlopende activa een tweetal nog te ontvangen voorschotbedragen opgenomen van het Rijk, inzake inpassingskosten van € 1,1 miljoen en inzake batch 1588 van € 0,4 miljoen. Hoewel onder deze posten geen 'harde' controledocumentatie beschikbaar is, heeft de gemeente aannemelijk gemaakt dat deze posten nog worden ontvangen van het Rijk. Wij accepteren deze inschatting van de gemeente.

4.8 Resultaat 2020 positief

Het resultaat over 2020 is € 2,3 miljoen positief, tegenover een negatief resultaat over 2019 van € 4,6 miljoen. De begroting na wijziging sluit met een negatief saldo van € 0,5 miljoen.

In de jaarstukken wordt het resultaat geanalyseerd, waarbij de grotere posten die het resultaat mede bepalen de volgende zijn:

- Lagere lasten in het sociaal domein, in de vorm van voordelen op de Wmo, de jeugd en het onderwijs
- Coronacompensatie van het rijk.
- Hogere legesopbrengsten en meer grondverkoop.
- Hogere OZB als gevolg van stijging van de WOZ-waarde.
- Niet (geheel) ingezette budgetten waarvan wordt voorgesteld om deze over te hevelen naar 2021, omdat dan de besteding naar verwachting alsnog zal plaatsvinden, bijvoorbeeld ten aanzien van duurzaamheidsinvesteringen in gemeentelijk vastgoed, de Regionale Energie Strategie en de Transitievisie Warmte.

In de jaarstukken is een meer gedetailleerde analyse opgenomen van de resultaten per programma en de afwijkingen ten opzichte van de begroting.

4.9 Vermogenspositie verder afgenomen

Het eigen vermogen ultimo 2020 volgens de balans van de gemeente Midden-Groningen bedraagt in totaal € 25 miljoen (2019: € 27,3 miljoen). De samenstelling van het eigen vermogen ultimo 2020 respectievelijk voorgaande jaren, kan als volgt worden weergegeven:

Eigen vermogen (in € 1.000)	2020	2019	2018
Algemene reserve	6.622	12.734	3.100
Bestemmingsreserves	16.042	19.172	28.817
Nog te bestemmen resultaat	2.429	-/ 4.570	105
Totaal	25.093	27.336	32.022

Het resultaat over 2020 ad € 2,4 miljoen is afzonderlijk in de balans opgenomen in afwachting van besluitvorming in uw Raad over het voorstel tot bestemming.

De vermogensafname bedraagt € 2,2 miljoen. Over 2020 kent de gemeente Midden-Groningen een totaalbedrag aan gerealiseerde lasten van € 225,5 miljoen en € 223,3 miljoen aan gerealiseerde baten. Het negatieve saldo van € 2,2 miljoen dat hieruit voortvloeit, is het verschil in de vermogenspositie tussen 31 december 2019 en 31 december 2020.

U heeft vooraf goedgekeurd dat bedragen aan de reserves onttrokken en toegevoegd mochten worden en per saldo is er € 4,6 miljoen onttrokken. In totaal komt het nog te bestemmen resultaat dan uit op € 2,4 miljoen positief.

Met een algemene reserve van € 6,6 miljoen is er zowel afgezet tegen de omvang van de lasten (€ 225 miljoen) als ten opzichte van het balanstotaal (€ 241 miljoen) zoals bekend sprake van een magere buffer.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft de gemeente Midden-Groningen een inschatting weergegeven van de belangrijkste risicogebieden. Ook is aangegeven welke weerstandscapaciteit beschikbaar is voor het opvangen van de eventuele gevolgen van de gesignaleerde risico's. Daaruit blijkt dat de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit is teruggelopen als gevolg van de gepleegde onttrekkingen aan de algemene reserve. Overigens is in het overzicht van de risico's nog geen vertaling opgenomen van de eventuele gevolgen van Corona. Aangezien daar in 2020 in diverse vormen compensatie voor beschikbaar is gekomen vanuit de rijksoverheid is dat naar stand per nu wel te begrijpen.

De komende periode, als de wereld langzaam stapsgewijs versoepelt onderweg naar het nieuwe normaal, zal blijken of er nog restrisico's overblijven.

Een eigen vermogen van € 25 miljoen ultimo 2020 betekent op een balanstotaal van € 241 miljoen een solvabiliteit van ruim 10%, een verslechtering ten opzichte van de bijna 12% van 2019.

4.10 Begrotingsonrechtmatigheid telt deels mee voor het oordeel

Uw stelsel van begroten en de bewaking ervan, moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de (gewijzigde) begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de Raad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kunnen nemen. Wij hebben vastgesteld dat op een aantal programma's de lasten de gewijzigde begroting hebben overschreden.

In het hoofdstuk Begrotingsrechtmatigheid als toelichting op het overzicht van baten en lasten, zijn de oorzaken van deze overschrijdingen toegelicht. Daaruit blijkt een overschrijding van € 144.000 op het programma dienstverlening die weliswaar past binnen het bestaand beleid, maar niet tijdig aan de raad is voorgelegd. We moeten daarom deze overschrijding meenemen in onze foutenevaluatie in hoofdstuk 5.3.

4.11 Schattingen consistent

Eerder in dit verslag hebben we aangegeven dat het doen van schattingen inherent is aan het maken van een jaarrekening. Daarbij hoort dat schattingen uiteen kunnen lopen vanwege het deels subjectieve karakter en de beschikbare informatie. Om die reden zijn schattingen meer dan gemiddeld vatbaar voor beïnvloeding door het management of door derden en daardoor hechten we nog meer dan bij andere jaarrekeningposten aan een gedegen onderbouwing van de schattingen. Deze onderbouwing moet de subjectiviteit in het schattingsproces reduceren, maar een zekere bandbreedte, variërend van een te voorzichtige schatting tot een te optimistische schatting, blijft aanwezig.

In het controleproces hebben we ten aanzien van een aantal voorzieningen en verplichtingen met de organisatie gesproken. Het algemene beeld dat bij ons ontstaat, is dat de schattingen blijven binnen de hiervoor bedoelde bandbreedte, correct zijn onderbouwd en dat de uitgangspunten voor schattingen consistent worden toegepast. Desalniettemin hoort het inherent bij schattingen, dat de werkelijkheid uiteindelijk kan afwijken.

4.12 Betrouwbaarheid van de IT-omgeving

Het doel van de IT-omgeving binnen de gemeente is dat deze bijdraagt aan een betrouwbare en adequate informatievoorziening. Wij hebben een inventarisatie op hoofdlijnen van de IT-omgeving uitgevoerd en daarbij aandacht gegeven aan het wijzigingsbeheer, de logische toegangsbeveiliging, de continuïteit, monitoring/logging en de informatiebeveiliging.

We concluderen dat de opzet van de interne beheersmaatregelen rond de IT-omgeving toereikend is. In de managementletter hebben wij aangegeven dat de ambities ten aanzien van de performance en beveiliging van de geautomatiseerde systemen en de data van de gemeente hoog liggen en daar actief op wordt gemonitord en gestuurd.

De gemeente voldoet aan de basiseisen waarop de autoriteit persoonsgegevens heeft aangegeven dit jaar te zullen handhaven. Er is een functionaris gegevensbescherming (FG) benoemd, er zijn verschillende protocollen en procedures vastgesteld en de organisatie beschikt over een verwerkingenregister.

5. VERPLICHTE RAPPORTAGE ONDERDELEN

5.1 Inleiding

Op grond van de verslaggevingsregels, de voorschriften die het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties uitvaardigt, onder andere in de vorm van de Nota Verwachtingen Accountantscontrole, alsmede de beroepsregels van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) zijn een aantal rapportage onderdelen verplicht.

In dit deel van het accountantsverslag hebben we deze opgenomen.

5.2 Controletoleranties en diepgang van de controle

De controletolerantie is de term waarmee accountants aanduiden met welke precisie de controle wordt uitgevoerd. De maximumnormen die hiervoor gelden zijn opgenomen in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden. De gemeenteraad heeft de mogelijkheid deze normen neerwaarts bij te stellen maar daar heeft u geen gebruik van gemaakt. Het is overigens ook niet gebruikelijk dat te doen.

Het wettelijk maximum bedraagt 1% van de lasten voor fouten respectievelijk 3% van de lasten voor onzekerheden. Toevoegingen aan reserves worden in dit kader ook als lasten beschouwd. De lasten over 2020 inclusief toevoegingen aan reserves bedroegen € 228,9 miljoen, over 2019 ging het om een bedrag van € 228 miljoen, dus nagenoeg hetzelfde bedrag. Daardoor ligt de grens op een vergelijkbaar niveau als voorgaand jaar.

De rapporteringstolerantie heeft het karakter van een afspraak waarboven wij controleverschillen aan u rapporteren. Op grond van onze eigen vaktechnische regels moeten wij afwijkingen van meer dan 5% van de goedkeuringstolerantie sowieso rapporteren.

Op basis van uw lastentotaal van € 228,9 miljoen over 2020 zijn de grensbedragen dit jaar als volgt:

Goedkeuringstoleranties	Grondslag	Bedrag (afgerond)
Fouten	1% van de totale lasten	€ 2.289.000
Onzekerheden	3% van de totale lasten	€ 6.867.000
Rapporteringstoleranties	Grondslag	Bedrag (afgerond)
Fouten en Onzekerheden	Maximaal 5% van de goedkeuringstolerantie	€ 114.000

5.3 Overzicht van niet-gecorrigeerde controleverschillen

In onderstaand overzicht hebben we de samenvatting opgenomen van de geconstateerde controleverschillen die niet gecorrigeerd zijn. Daarbij is het belangrijk te onderkennen dat bij rechtmatigheidsfouten herstel doorgaans niet mogelijk is, omdat de betreffende handeling niet ongedaan gemaakt kan worden. Ook is het zo dat alle verschillen en onzekerheden met betrekking tot de getrouwheid, ook in het oordeel over rechtmatigheid meetellen, omdat op dit punt de verslaggevingsregels niet zijn gevolgd.

Dientengevolge is het onze ervaring dat de grenzen bij rechtmatigheid sneller overschreden worden dan bij getrouwheid.

Niet gecorrigeerde controleverschillen fouten en onzekerheden in euro	Bedrag	Invloed eigen vermogen ultimo jaar	Invloed resultaat
Onjuiste balansrubricering BBZ-leningen (zie 4.2.6.).	pm	pm	pm
Waardering gronden niet in exploitatie (zie 4.3)	pm	pm	pm
Afrekening schoolgebouwen niet verwerkt (zie 4.7)	€ 124.000	€ 124.000	€ 124.000
Totaal verschillen getrouwheid	€ 124.000	€ 124.000	€ 124.000
Ten aanzien van de besteding van de PGB's op grond van de Jeugdwet en de Wmo is geen volledig onderzoek gedaan naar de prestatielevering (zie 4.2.1)	€ 137.000	€ 137.000	€ 137.000
Ten aanzien van de jeugdzorg in natura (via RIGG en lokaal) is er onvoldoende controle informatie om de getrouwheid en de rechtmatigheid te kunnen vaststellen als gevolg van als gevolg van administratieve verschillen en ontbrekende verantwoordingen (zie 4.2.3).	€ 475.000	€ 475.000	€ 475.000
Totaal onzekerheden getrouwheid	€ 612.000	€ 612.000	€ 612.000
Aanbestedingsfouten (zie 4.4)	€ 1.391.000	NVT	NVT
Begrotingsonrechtmatigheid (zie 4.10)	€ 144.000	NVT	NVT
Getrouwheidsfout weegt ook door in de rechtmatigheid	€ 124.000	NVT	NVT
Totaal rechtmatigheidsfouten (inclusief getrouwheidsfouten)	€ 1.659.000	NVT	NVT
Onzekerheden voor getrouwheid wegen ook door in de rechtmatigheid	€ 612.000	NVT	NVT
Totaal rechtmatigheidsonzekerheden	€ 612.000	NVT	NVT

Uit de tabel hiervoor blijkt dat er geen sprake is van ongecorrigeerde verschillen die de tolerantiegrenzen overschrijden met betrekking tot de getrouwheid of de rechtmatigheid. Wij geven om die reden voor het aspect getrouwheid en voor het aspect rechtmatigheid een goedkeurende verklaring af.

5.4 Rapportage inzake SiSa, aantal regelingen neemt weer toe

Ter voorkoming van onnodige verantwoordingsdruk verstrekt het Rijk een aantal specifieke geldstromen die via het systeem van Single Information Single Audit, moeten worden verantwoord. Sinds de invoering van de SiSa-systematiek is het aantal projectverklaringen dat bij decentrale overheden naast de jaarrekeningcontrole moet worden verstrekt, drastisch verminderd. De afgelopen jaren heeft het Rijk steeds meer specifieke geldstromen in de algemene uitkering uit het gemeentefonds opgenomen, waardoor ook de SiSa-tabel aan belang heeft ingeboet. Daar lijkt nu een kentering in te komen, door onder andere toevoegingen van de Tozo regeling, het Sportakkoord en de gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek.

De verantwoordingsgegevens voor deze regeling worden opgenomen in de zogeheten SiSa-bijlage bij de jaarrekening. Uw SiSa-bijlage 2020 bevat 17 regelingen waar dat er over 2019 nog 11 waren.

De controleverklaring bij de jaarrekening 2020 geldt ook voor de informatie die in deze bijlage is opgenomen. Dit betreft vrijwel alleen financiële gegevens. De controlevoorschriften voor de SiSa-bijlage zijn opgenomen in de Nota verwachtingen accountantscontrole.

Hierin staan onder meer de wijze waarop de controle moet worden ingestoken en zijn specifieke rapporteringsgrenzen voorgeschreven, te weten per specifieke uitkering:

- € 12.500 als de omvangsbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is.
- 10% indien de omvangsbasis groter is dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1,0 mln.
- € 125.000 indien de omvangsbasis groter is dan € 1,0 mln.

Wij hebben geen fouten of onzekerheden geconstateerd met betrekking tot de SiSa-bijlage 2020 van de Midden-Groningen die deze grenzen overschrijden. In het accountantsverslag wordt ingegaan op de bevindingen, ook als er geen fouten en onzekerheden zijn aangetroffen. In de bijlage bij dit accountantsverslag nemen we de verplichte tabel op. Deze tabel dient aan het ministerie van BZK ter beschikking te worden gesteld.

5.5 Onze onafhankelijkheid geborgd

Onze onafhankelijkheid is een van de hoekstenen van het accountantsberoep. De beroepsorganisatie van accountants NBA heeft de voorschriften in het kader van de onafhankelijkheid opgenomen in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO).

De naleving van de beroepsregels, waaronder de ViO, is in de organisatie van HZG Accountants & Adviseurs ingebed. Op basis van onze toetsing aan deze verordening concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Midden-Groningen voldoende is gewaarborgd.

Wij hebben in het afgelopen jaar geen andere werkzaamheden voor de gemeente Midden-Groningen uitgevoerd dan de werkzaamheden binnen onze primaire opdracht tot controle van de jaarrekening en voorkomende subsidieafrekeningen.

Andere aspecten van onafhankelijk zijn het uitwisselen van giften en geschenken en langdurig betrokkenheid. Wij bevestigen dat geen geschenken zijn verstrekt dan wel ontvangen en dat er geen sprake is van langdurige betrokkenheid.

5.6 Verantwoordelijkheden in het controleproces

In de controleverklaring wijzen wij op de verdeling van de verantwoordelijkheden van de gemeente Midden-Groningen en de accountant in het controleproces.

Het college van Burgemeester en Wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarstukken in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten. Het is, en dat beschrijven we ook in de controleverklaring, onze verantwoordelijkheid om de controle van deze jaarrekening uit te voeren met in achtneming van Nederlands recht waaronder het besluit accountantscontrole decentrale overheden en uw eigen controleprotocol. Het voldoen aan gedragsnormen, waar onafhankelijkheid zoals in de vorige paragraaf een onderdeel van is, hoort daarbij.

Onze controle plannen wij zodanig dat we een redelijke mate van zekerheid bereiken dat de jaarrekening geen materiele onjuistheden bevat als gevolg van fouten of fraude. Doordat we werken met steekproeven en andere technieken, bestaat de kans dat fouten ondanks het naar behoren uitvoeren van de controle niet ontdekt worden. Het is overigens de primaire verantwoordelijkheid van het college om, onder toezicht van de Raad, voldoende maatregelen te nemen om fouten en fraude te voorkomen. Daarbij hoort eveneens dat maatregelen ter opsporing in de organisatie worden getroffen. In onze controle besteden wij om die reden uitgebreid aandacht aan deze maatregelen en voeren wij zelf werkzaamheden uit op posten en stromen die, in zijn algemeenheid of bij u, meer dan gemiddeld risicovol zijn. Dat betreft onder andere schattingsposten, correctieboekingen, memoriaalboekingen en de beoordeling van de zakelijkheid van (mogelijk) ongebruikelijke transacties.

Ter afsluiting van het controleproces verstrekt het college aan ons de bevestiging bij de jaarrekening. Hierin geeft het college aan dat zij alle door ons benodigde gegevens hebben verstrekt en dat de jaarrekening naar de laatste inzichten is opgemaakt. Wij hebben, behoudens de in paragraaf 5.3 opgenomen controleverschillen, geen specifieke elementen aan de bevestiging toegevoegd. Wel is een nieuw element in de bevestiging de aandacht voor continuïteit van de organisatie en de activiteiten. Dit vloeit voort uit de onzekerheden die, met name bij private organisaties, de COVID-19-pandemie met zich mee brengt. Hoewel de continuïteit bij decentrale overheden door het Rijk gegarandeerd is, kunnen wel degelijk effecten in de jaarrekening ontstaan als gevolg van keuzes in de activiteiten van de gemeente. De toevoeging behelst de bevestiging dat daar bij u geen sprake van is.

5.7 Fraude, integriteit en de naleving van wet- en regelgeving

Van de accountant wordt een professioneel-kritische houding verwacht ten aanzien van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude in de jaarrekening maar ook met betrekking tot omkoping, corruptie en de naleving van andere wet- en regelgeving.

De accountant maakt een inschatting van deze risico's binnen een organisatie, en vormt zich een beeld van de maatregelen van interne beheersing die de organisatie heeft getroffen om fraude van materieel belang te voorkomen en te bezien of deze maatregelen effectief zijn. Datzelfde geldt ook voor integriteitsrisico's en andere niet-naleving van regelgeving met een mogelijk materiele impact op de jaarrekening.

Wij onderkennen in dit kader een risico op het doorbreken van de interne beheersing door het management of het college bij de totstandkoming van schattingen. We beoordelen in het kader van onze controle de interne processen op deze schattingen en doen detailcontroles op de uitgangspunten en aannames die aan significante schattingen ten grondslag liggen. Ook zijn we alert op ongebruikelijke transacties, samenwerkingsrelaties en de naleving van procedures die mede tot doel hebben transparantie en integer handelen te bevorderen. Elementen daaruit zijn controles op de prestatielevring bij inkooptransacties, het naleven van het inkoopbeleid en aanbestedingsregels.

Wanneer sprake is van een aanwijzing voor fraude, dan communiceren wij dit met, afhankelijk van de aard van de fraude, de direct leidinggevende, de directie en, in sommige gevallen (fraude in de top van de organisatie) en wanneer onvoldoende herstelwerkzaamheden worden ondernomen, met het college of met de Raad. In dat geval rapporteren wij daar separaat over.

Om invulling te geven aan de eerdergenoemde verplichting, hebben wij een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam, met het management, de financiële staf en anderen in de organisatie, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de eventuele mogelijkheden van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken en op preventieve maatregelen daarbij. Tijdens deze gesprekken is aangetoond dat in alle geledingen van de organisatie voldoende bewustzijn aanwezig is over frauderisico's en de manier waarop deze beheerst worden. De gemeente Midden-Groningen beschikt over een M&O beleid en in de verbijzonderde interne controle is aandacht voor de frauderisico's en de interne beheersingsmaatregelen.

Fraude is ook een kwestie van integriteit, gedrag en cultuur. In organisaties is een open houding en elkaar aanspreken op signalen van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik belangrijk om de kans op ongewenst gedrag te verminderen en de kans op ontdekking ervan te verhogen.

In dat kader vinden wij het voor de hand liggen dat op alle niveaus in de organisatie tenminste eenmaal per jaar gesproken wordt over de (fraude)risico's in de organisatie en de maatregelen die hieromtrent getroffen zijn. Tijdens onze werkzaamheden hebben we ook aandacht besteed aan elementen van beïnvloeding en druk die kunnen leiden tot een aantasting van het bestuurlijk handelen binnen de organisatie. Wij hebben daarover geen opmerkingen.

We benadrukken dat we bij onze werkzaamheden op de in de paragraaf genoemde elementen geen afwijkingen hebben geconstateerd. Tevens hebben we geen aanwijzingen verkregen dat medewerkers binnen gemeente Midden-Groningen regelgeving niet hebben nageleefd en dat zou kunnen leiden tot significante effecten in de jaarrekening.

Hoogachtend,
Hofsteenge Zeeman Groep B.V.
Was getekend: drs. S. Hofsteenge RA

BIJLAGE BIJ HET ACCOUNTANTSVERSLAG 2020 INZAKE SISA GEMEENTE MIDDEN-GRONINGEN

Hierna volgt de door het ministerie van BZK voorgeschreven rapporteringstabel.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2020	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout / onzekerheid
FIN B1	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagen-problematiek	NVT	NVT	NVT
BZK C1	Regeling specifieke uitkering Reductie Energiegebruik	NVT	NVT	NVT
BZK C7C	Specifieke uitkering Investering Stedelijke Vernieuwing (ISV) II	NVT	NVT	NVT
BZK C34B	Specifieke uitkering Bijdrage uitvoering scholenprogramma (SiSa tussen medeoverheden)	NVT	NVT	NVT
BZK C35	Specifieke uitkering Bijdrage aan Provincie en Gemeenten voor aardbevingsgerelateerde inzet	NVT	NVT	NVT
BZK C37	Specifieke uitkering Batch 1588	NVT	NVT	NVT
BZK C38	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen	NVT	NVT	NVT
OCW D8	Onderwijsachterstanden-beleid 2019-2022 (OAB)	NVT	NVT	NVT
I&W E23	Specifieke uitkering Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	NVT	NVT	NVT
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet – gemeentedeel 2020	NVT	NVT	NVT
SZW G3	Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) – gemeentedeel 2020	NVT	NVT	NVT

SZW G4	Tijdelijke Overbruggings-regeling Zelfstandige Ondernemers (TOZO) – gemeentedeel 2020	NVT	NVT	NVT
VWS H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	NVT	NVT	NVT
VWS H8	Regeling Sportakkoord	NVT	NVT	NVT
GRO 2C	Specifieke uitkering verkeer en vervoer Groningen	NVT	NVT	NVT
GRO 7C	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen	NVT	NVT	NVT
GRO 8C	Specifieke uitkering Leefbaarheid Groningen	NVT	NVT	NVT

Aspect controleverklaring	Oordeel
Strekking controleverklaring getrouwheid	goedkeurend
Strekking controleverklaring rechtmatigheid	goedkeurend